

Van Roomsch-Katholieke en Christelijk Gereformeerde zijde wordt een allesbehalve sympathiek standpunt ingenomen. Om den wille van onze jeugd geloof ik, dat ook wij hier onze medewerking niet moeten verleen.

Het is niet behoorlijk, dat jongens en meisjes ongecontroleerd gaan reizen en trekken. Op dit punt is al veel veranderd, en wat voorheen contrabande was, is nu heel gewoon. Ik geef toe, dat de streng doorgevoerde scheiding van voorheen geen ideaal standpunt was, maar ik meen toch ook, dat het al te vrije leven van nu tusschen jongens en meisjes meermalen de grenzen der betamelijkheid overschrijdt. Vervolgens is ook deze beweging de nog eens zooveelste aanval op het gezinsleven. Ook het gezin moet, zoo dit eenigszins mogelijk is, gezamenlijk uitgaan en er zijn vele ouden, die voor de bereiking van dit christelijk ideaal zich veel getroosten en zich geen moeite sparen. Wanneer de arbeid de jonge menschen veel van huis doet zijn, dan is daaraan moeilijk iets te veranderen. Het genot echter bevordert deze uithuizigheid niet. Vooral de Roomsch-Katholieken hebben tegen den interconfessioneele aard der beweging bezwaar en ik geloof, dat wij dit bezwaar moeten deelen, ook als men algemeen christelijke jeugherbergen opricht. Tevens vervallen daarmee de twee eerstgenoemde ernstige bezwaren, die we tegen de „trek“-beweging als zoodanig hebben, niet. Er zouden zeker nog meer bezwaren te noemen zijn. En ik voor mij geloof, dat we ons niet tot stichting van Christelijke jeugherbergen moeten laten dwingen.

Het verschijnsel op zichzelf kan onze goedkeuring niet verkrijgen. Ik zie hier een dorst naar vrijheid in, die onze jeugd in zich zelf beteugelen moet. Ik zie hier de zucht naar een vrijheid, die we als ouden in de moderne jeugd moeten tegengaan. De band van de ouders wordt steeds losser. En wij als ouden moeten ook in het gezelligheidsleven het aldus zoeken in te richten, dat de oudere jongens en meisjes hun genot vinden in het gezin. Ik wil beweren, dat dit mogelijk is, zoo tenminste in het gezin de christelijke geest heerscht en Jezus er Koning is. Natuurlijk zijn er van nature uithuizige kinderen. Die zijn er altijd geweest. Er zijn figuren, wien de zee in het bloed zit. Maar dat is geen hedendaagsch verschijnsel. De trekwoede van de jeugd is modern en die moet als zoodanig, liefst van binnen uit, worden bestreden.

We kunnen derhalve met deze beweging niet sympathiseeren en zouden een oproep daartegen willen plaatsen. In verband daarmee heeft de jeugherberg onze sympathie niet en meenen we te moeten beweren, dat we deze richting niet uit moeten en onze jeugd van „wandern“ en jeugherberg moeten terughouden.

Alles behalve wil ik beweren in deze artikelen volledig te zijn geweest en alles gezegd te hebben, wat over de moderne jeugd te zeggen valt.

Enkele punten heb ik slechts even aangeraakt en getracht om zoo beknopt en samengedrongen mogelijk m'n meening erover te zeggen.

Laat me hiermee eindigen, dat we allen jeugdmenschen moeten zijn en dat onze moderne jeugd ons gebed zeer sterk van noode heeft. Ook zij heeft hare geloofsworsteling en daarin kunnen we veel voor hen zijn. Mits we beproeven de jeugd te kennen en niet altijd en immer afwijzend tegenover haar staan.

God is de God des Verbonds en Hij is ook de God der moderne jeugd. Hij blijft Dezelfde voor onze jongens en meisjes in die moeilijke periode van hun leven. Hij brengt ze er doorheen. En voor de moderne jeugd zelve en voor ons ouden, die tot leiding geroepen zijn, geldt het aloude woord van den Heere Jezus Christus: Waakt en bidt!

P. Ch. VAN DER VLIET.

Bericht aan de lezers.

Bijzondere omstandigheden roepen mij, voor eenigen tijd mijn praktische medewerking aan „De Reformatie“ op te schorten. Welke die omstandigheden zijn, doet hier niet ter zake; even zij opgemerkt, dat een bericht van „De Standaard“ inzake mijn plannen voor de naaste toekomst niet voor mijn

rekening komt, en ook in den daar gegeven vorm, niet juist is.

Het spijt me, dat ik voor enkele maanden niet aan het blad werken kan; maar ik hoop, dat later weer mijn arbeid aan „De Reformatie“ kan worden herwat.

Het tijdelijk adres der redactie zal dus ook niet meer bij mij zijn, doch bij Prof. Waterink (men zie verder het bericht aan den kop van het blad).

Prof. Waterink is ook zoo vriendelijk, in mijn plaats tijdelijk de rubriek „Persschouw“ te verzorgen.

Te zijner tijd hoop ik de lezers weer te mogen ontmoeten. Het ga „De Reformatie“ en haar lezers wel.

K. S.

De Jongste Probleemverschuiwing van Prof. Haitjema.

I.

Debatteeren is soms hopeloos vermoeiend. Er zijn menschen, die maar niet blijven bij het punt in kwestie.

Tot nu toe heb ik gemeend, dat prof. dr Th. L. Haitjema iemand was, met wien men tenminste over een bepaald punt — de vraag, of Calvin inderdaad de door prof. Haitjema verdedigde „paradoxenleer“ steunt en zelfs ingeeft — eens rustig praten kon. Nietwaar, wij zijn toch samen confessioneele christenen; en daarom moet het voor ons beiden een weldaad zijn, als wij de stem van Calvin eerlijk beluisteren mogen.

Maar zelfs over Calvin is met dezen hoogleeraar aan de Groningsche universiteit niet rustig te debatteeren.

Reformatie-lezers weten wel, hoe de zaak staat. In ons blad is de theologie van Karl Barth ter sprake gekomen. Meer dan eens. Daarbij ook de leer, door prof. Haitjema zoo stellig mogelijk verdedigd: dat God bij den van Hem „geleerden“ mensch het geopenbaarde Woord alzoo schenkt, en alleen zoo kan schenken, dat Hij de logische denkvetten verbreekt. Zóó, dat men zeggen moet in de geloofs-kennis: A is gelijk aan B.

Hierop is door prof. Hoekstra, dr Kraan en mij (wat mij betreft in „De Reformatie“) geantwoord. Het antwoord luidde voor deze opvatting van prof. Haitjema beslist afwijzend. God verbreekt de denkvetten — neem het ongelukkige woord even over — niet, zoo werd tegenover prof. Haitjema opgemerkt.

Vervolgens heeft prof. Haitjema met irriterende oppervlakkigheid het standpunt van zijn opposenten aangediend als neo-calvinistisch; want dat is zoo de mode tegenwoordig voor wie niet langer naar de gereformeerden luisteren wil. En heeft hij, zich aansluitend aan een kapitale vergissing van Peter Brunner, gezegd: Calvin is het met mij eens, en staat vierkant tegenover zulke nieuw-calvinisten als Hoekstra, Kraan, Schilder, enzovoort.

Hierop heb ik gereageerd in ons blad, met een artikelenreeks: „Een antwoord van prof. Haitjema“. Deze artikelen zijn, natuurlijk aangevuld en hier en daar gepolijst, en van een gemakkelijker indeeling voorzien, opgenomen in mijn bundel verzamelde opstellen, die onder den titel „Tusschen „Ja“ en „Neen““ is verschenen bij de N.V. U.M. J. H. Kok te Kampen.

Thans heeft prof. Haitjema in Nieuwe Theologische Studiën (XIII, 4) daarop weer nader bescheid gegeven.

Titel van zijn opstel is: „Bedenklijke Calvininterpretatie“.

Nu vind ik dezen titel zelf al dadelijk „bedenklijk“. Want al zou ik Calvin volmaakt hebben misverstaan, het kwam er dezen keer op aan, te bewijzen, dat prof. Haitjema Calvin goed en degelijk heeft geïnterpreteerd. Ik heb tot prof. Haitjema gezegd: bij U ontdek ik een bedenkelijke Calvininterpretatie. Waarop prof. Haitjema antwoordt: bij U ontdek ik een bedenkelijke Calvininterpretatie. Zoo blijven de pers draaien. Maar dat is dan ook het éénige sociale nut.

Waarom blijft prof. Haitjema niet bij het onderwerp: te bewijzen, dat volgens Johannes Calvin God bij de verlossende intrede der openbaring „de logische denkvetten verbreekt“? Eerst als hij aangetoond heeft, dat de Calvininterpretatie van prof. Haitjema, nadat hij zich gezuiverd heeft van de met „journalistieke overhaasting“ overgenomen fouten van Peter Brunner, goed is, eerst dan kan aan de beurt komen de vraag, of ik Calvin verkeerd interpreteer.

Nu draait echter prof. Haitjema om het punt in kwestie heen. Hoeveer hij daarbij afdwaaft van zijn eigen eerst opgezette grootsche redeneeringen blijkt wel uit het verbluffende slot van zijn artikel. Hij meent heusch mij of een ander — nog wel in het slot der rede — te kunnen overbluffen, door twee achterste voren geplaatste zinnen uit de dissertatie van dr H. Kuiper: Calvin en Common Grace. Want — en ge kunt uw oogen haast niet gelooven — dr Kuiper heeft dan toch maar zelf gezegd, dat in de theologie van Calvin paradoxen zijn...

Hoe kan echter een hoogleeraar zoo argumenteeren?

Ik zou zoo zeggen: prof. Haitjema had nog een mooier volzin kunnen afdrucken, dan hij gedaan heeft. Ik bedoel dezen zin: „Calvin makes it plain, that in his view the paradoxes which we have just reviewed are paradoxes involved in the teaching of Holy Scripture itself“. Maar als hij dan nog eens naleest, wat ik schreef in mijn „Bij Dichters en Schriftgeleerden“, dan zal hij zien, dat daar precies hetzelfde staat. Ook daar zei ik: wij staan in ons ontvangen van de openbaring voor dingen, die wij niet kunnen vatten, niet kunnen bijeenbrengen. Precies zoo redeneert dr Kuiper: it is impossible for us to comprehend and fathom the Most High. To our apprehension the will of God is manifold. As far as we can see, God does will what seems to be opposed to His will. (blz. 224).

Maar wat heeft dat nu te maken met het punt in kwestie? Letterlijk niets. Want het is niet de vraag, of ik, nietig mensch, kan „rijmen“, of niet kan „rijmen“ wat God zegt, maar of God ZIJNERZIJDS de denkvetten verbreekt, zoodat men met prof. Haitjema kan zeggen: de paradox is gegenereerd uit het object, geconcipeerd uit het subject. Ik heb prof. Haitjema al meer gezegd: dat hij in zijn debat het woord paradox niet telkens een anderen inhoud moet geven, en het probleem niet onophoudelijk verschuiven. Een paar denigterende zinnen staan anders nog slechter.

Nog iets valt op. Prof. Haitjema klaagt, dat ik te weinig rekening houd, althans geen moeite doe te rekenen, met de „voor de hand liggende mogelijkheid van een ontwikkelingslijn in (zijn) religieus denken“.

„Ontwikkeling“.

Beteekent dit: verbreding, verdieping, maar dan op den ouden grondslag, dan beweer ik:

a. dat critiek op dien grondslag zelf dan altijd actueel blijft, als ze maar waar is;

b. dat evenwel ook nu die „ontwikkeling“ in prof. H.'s denken niet raakt de vraag, waar het nu dezen keer over loopt, of Calvin de opinie van prof. Haitjema, zooals deze zich dan aandiente ten tijde, toen hij zich op Calvin beriep — en toen heb ik wel degelijk hem vol-en-vol-op letterlijk het woord gegeven, tien-maal meer, dan zijn lezers van mij hooren citeeren — steunt, ja, dan neen.

Beteekent evenwel „ontwikkeling“ hier „wijziging“, dan herinner ik me, dat ik in mijn opstel over „Calvin over de geloofsparadox“ prof. Haitjema juist geen recht kon doen, dan door te constateeren:

a. dat hijzelf nadrukkelijk verzekerde: ik ben mijzelf gelijk gebleven, gelijk gebleven;

b. dat ik tot mijn leedwezen dat zichzelf-gelijk-blijven van prof. Haitjema moest betwijfelen. Ja, ontkennen.

Het is dus een vreemd geval.

En enkele koele zinnen van den hoogleeraar zullen het oog van rustige lezers voor deze dingen niet sluiten.

Voorts valt er niet veel meer te zeggen.

Prof. Haitjema volgt dezen keer een eigenaardige methode. Hij heeft van mijn breede reeks citaten uit Calvin zich op vreemdsoortige wijze ontdaan. Een zijner studenten heeft hij de door mij aangehaalde plaatsen eens laten nazien. Deze student heeft toen een rapport opgesteld. De hoogleeraar heeft dat zoo eens doorgelezen, heeft het maar voor goed geteekend, en laat dan cursief enkele conclusies drukken, waaruit dan — op grond van een rapport, dat niet van prof. H. zelf is — blijken moet, dat ds Schilder Calvin niet recht heeft gedaan: stukken uit hun verband gerukt, gewichtige passages weggelaten, over tusschenzinnen heengeloopen, en meer van dat fraais.

Men kan dus niet zeggen, dat prof. Haitjema den last der verantwoordelijkheid zichzelf alleen laat dragen.

We zullen echter ook nu nog naar hem luisteren. Ik bewaar de rest van dit artikel tot volgende week.

(Slot volgt.)

K. S.

Het rapport over den uithouw der Belijdenis.

III.

Wat het tweede aangaat, de punten waarop uitbreiding of nadere uiteenzetting onafwijsbaar noodig is, zijn de volgende:

- a. de algemeene openbaring;
- b. de bijzondere openbaring en haar samenhang met de algemeene;
- c. het verband en het onderscheid tusschen de bijzondere openbaring en de Heilige Schrift;
- d. de ingeving der Heilige Schrift;
- e. het gezag der Heilige Schrift;
- f. de duidelijkheid der Heilige Schrift;
- g. de uitlegging der Heilige Schrift.

Ad a. De algemeene Openbaring.

Concentreerde in de dagen, waarin onze Belijdenisschriften werden opgesteld, de strijd om de